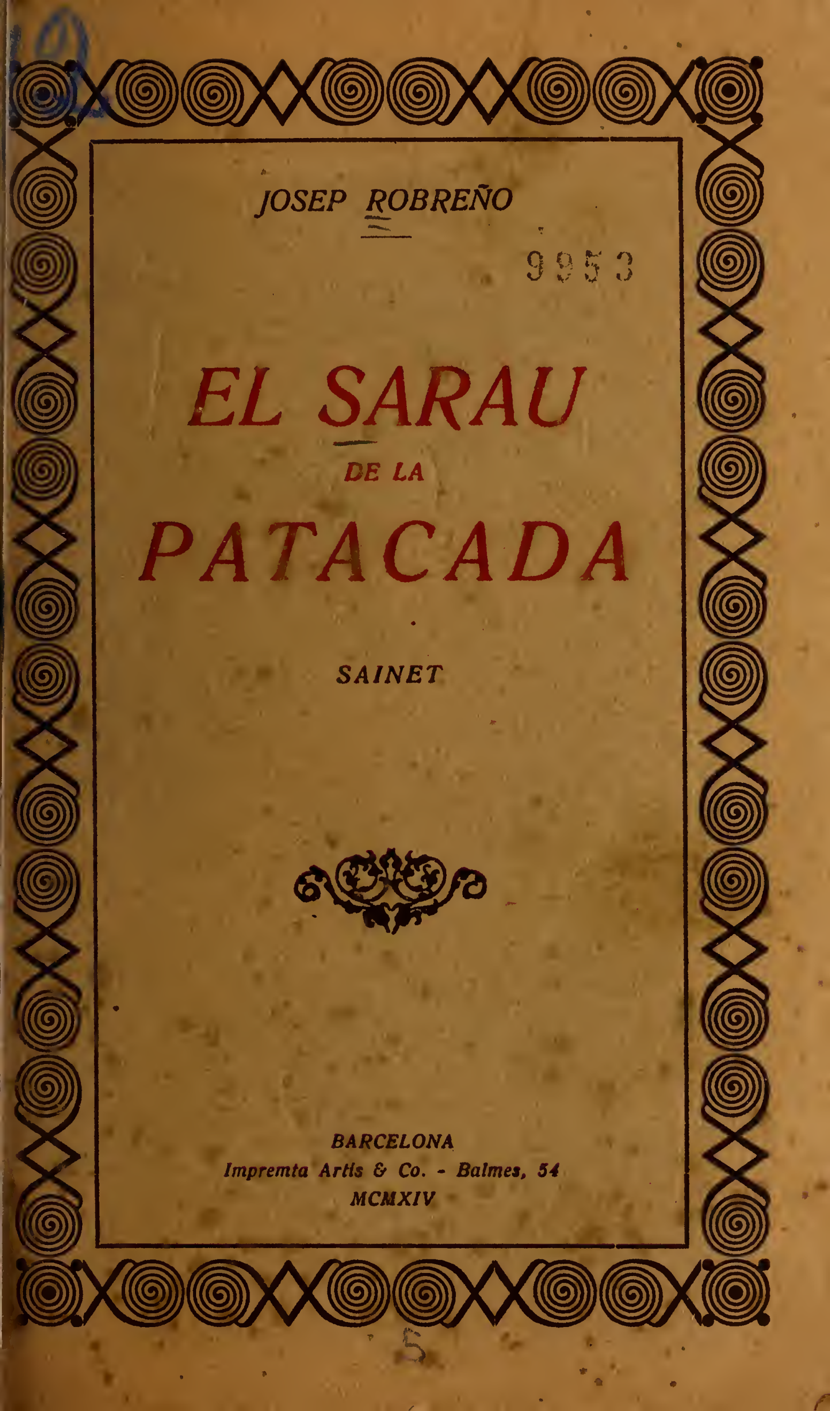

JOSEP ROBREÑO

EL SARAU DE LA PATACADA

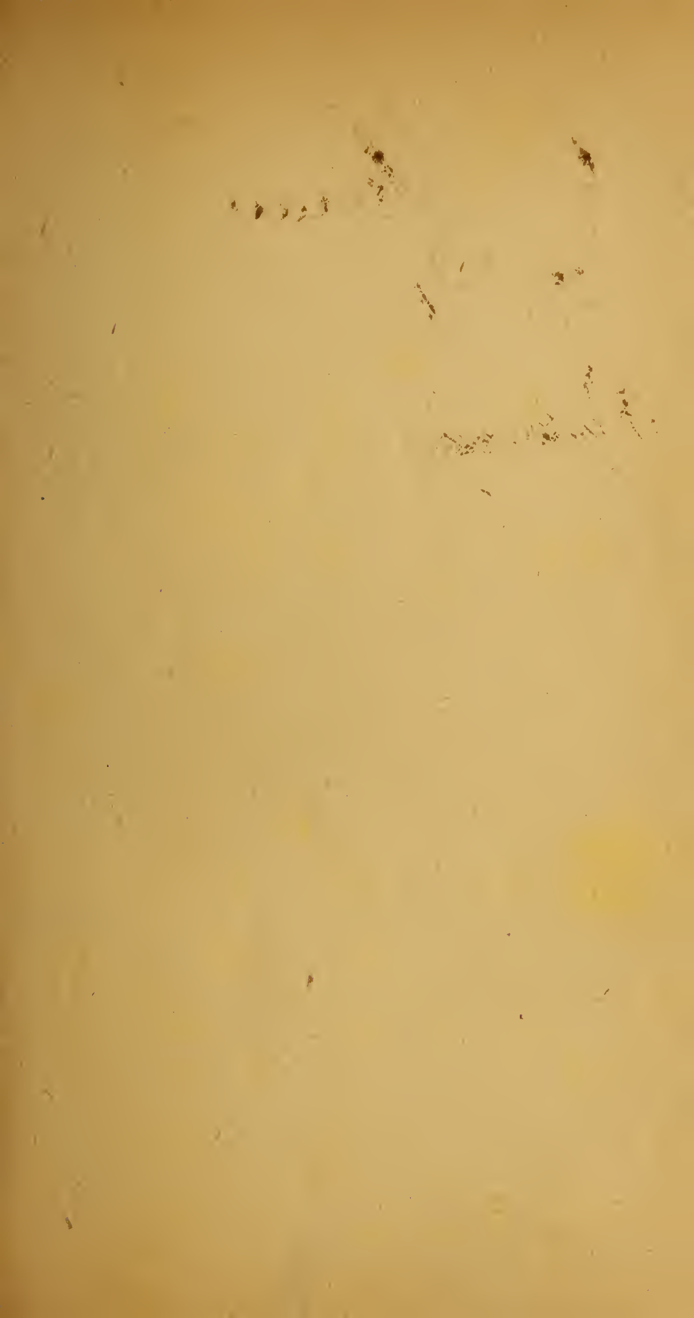
SAINET

BARCELONA
Impremta Artis & Co. - Balmes, 54
MCMXIV

El Sarau

De la

Patacado

EL SARAU DE LA PATACADA
O «JUAN» I EULARIA

JOSEP ROBREÑO

EL SARAU DE LA PATACADA
O "JUAN" I EULARIA

SAINET BILINGÜE EN TRES QUADRES
DE COSTUMS DE PRIMERÍES DEL SEGLE XIX

REFÓS PER

F. DE P. C.

BARCELONA
IMPREMTA ARTÍS & CO. - BALMES, 54
1914

FIGURES

MATILDE
EULARIA
GRACIA
« JUAN »
« TADEO »
« DON LUIS »
« CARLOS »
BATALLA
BRINSA
BASTONER
FELIU
UN NOI

MÚSICS. DISFRECES.

La refundició d'aquest sainet fou representada per primera vegada en la primera sessió del Cicle Històric del Teatre Català, organitzat per la revista *El Teatre Català,* celebrada el dia 5 d'Abril de 1914 en el teatre Auditorium, amb el següent repartiment i baix la direcció artística de don Adrià Gual:

Matilde, senyora Penadès; *Eularia,* senyoreta Mestres; *Gracia,* senyora Bidosa; *Juan,* senyor Galceràn; *Tadeo,* senyor Claramunt; *Don Luis,* senyor Munt-Rosés; *Carlos,* senyor Vila; *Batalla,* senyor Adrià; *Brinsa,* senyor Xaus; *Bastoner,* senyor Boadella; *Feliu,* senyor Flores; *Un noi,* nena E. Calvo.

NOTICIA PREVIA

AQUESTA obra senyala un començ en el modern resurgiment del Teatre Català. Caurà en llastimós error el que pretengui trobar-hi exquisiteses de llenguatge i belleses literaries. És primitiva, ben primitiva, però amb tot, no deixa de ser remarcable per més d'un concepte.

Revela a primera ullada el pregón coneixement que en Josep Robreño, el séu autor, tenía del teatre. Està escrita, ademés, amb facilitat i desembràç. Han passat cent anys, ja que segurament fou escrita en la primera quincena de la passada centuria, i encara conserva calor i un cert encís, que si no prové de la seva valua artística, se desprèn del caient popular, que no perd ni un moment.

El Sarau de la Patacada és un fidel retrat, groller si es vol, i pintat amb incorrecció, de les costums barcelonines d'aquells temps.

En aquest concepte, en Robreño fou el Ramón de la Cruz català, guardant la deguda distancia, i pressentí al notable costumista l'Emili Vilanova.

Els personatges catalans que intervenen en *El Sarau de la Patacada* conserven la característica fesomía dels bons ciutadans barcelonins i els de fòra casa se'ns presenten ja identificats amb el viure nostre, i si parlen en castellà no ho fan despectivament per a la terra que'ls hostatja.

El «lechugino», varietat barcelonina del «sietemesino», està degudament representada en *El sarau,* lo que adquireix el valor de document històric.

El llenguatge català que's parla en aquest sainet, amb tot i ser pobre i vulgar, no arriba a ésser l'argot groller i desnaturalitzat que enlletgeix les primeres produccions pitarresques. Moltes de les frases i acudits que's contenen en l'obra, encara són actuals i es repeteixen per les actuals classes populars barcelonines, com una pintoresca herencia dels nostres avis. Aquell «no's pot anar a la plaça» que, significant el preu excessiu dels queviures, diu l'«Eulalia», encara és el mot obligat de les mares de familia barcelonines en ple segle xx.

Una aclaració cal fer respecte a lo d'*El sarau de la Patacada.* A molts escamarà el títol. Aquesta festa popular no és la baixa orgía que molts se pensen.

Pataco, actualment, significa catau aont s'hi apleguen tota mena de desferres socials i en el que els perdularis i la purria s'entreguen a una impúdica bullanga entre got de vi i trago d'aiguardent.

Pot haver degenerat en això, però en sos principis, el *sarau de la Patacada,* constituía una de les escasses diversions del bon poble barceloní.

Al carrer de les Tapies estaba instalat el cèlebre ball. L'entrada, en diades assenyalades, costaba una pesseta, els demés dies variava.

Una concorrencia amiga de la tabola omplenava habitualment el modest local i si no hi assistíen marquesos i gent d'alta posició social, tampoc hi cabíen els perduts i els de mal viure.

Era en ple Arrabal que la *Patacada* regnava, i ja és tradicional que aquesta barriada, limitada pels portals de Santa Madrona, Sant Pau i Sant Antoni, era l'empori de la gatzara. Els pacífics habitants d'altres barris més seriosos i senyorívols, baixaven de tant en tant.

Sobre tot, els balls que tenen trascendental importancia, trascendental dins d'una molt petita relativitat, eren els que's donaven per Carnestoltes.

El disfreç tot ho tapa, i allavors s'aplegava a la *Patacada* un heterogeni conjunt de persones pertanyents a totes les classes socials. Gent de bon humor que anaven a divertir-se, altres que per curiositat assistíen a l'espectacle o que hi acudíen amb l'intent d'*esbroncar*, aquelles cèlebres esbroncades dels balls de disfreces que eren pretext per a llensar amb impunitat tot el fel, rencunies, odis, petites venjances, que l'hipocresía, la covardía o la conveniencia evitaven sortissin a llum, donant la cara.

Mullers que s'encaraven amb els séus marits, no gaire sumissos als vincles matrimonials, noies despreciades o enganyades que llensaven la seva rencunia damunt de l'ingrat o del seductor, acreedors que fan públics els séus crèdits per a vergonya de l'endeutat... tota l'abigarrada colla de la gent que en els balls de disfreces hi troben esplai, expansió i motiu deliberat de mil combinacions, a la *Patacada* es trobaven.

Cal girar els ulls enrera i pensar lo que era Barcelona per a compendre l'importancia que tenía lo que ara ens fa riure.

La Rambla era un terraplè vorejat de convents, la Muralla de Mar, arresserada de murs, cel·les i terrats baixos, recloía la població barcelonina fins a la mitat de l'actual Pla de *Palacio,* aont termenava amb el Portal austriac. Les tombes dels fossars d'esglesies i parroquies s'obríen a qualsevol mort que hi tingués dret i els passeigs es veien concorreguts per militars, clergues, i frares de tots colors, inquisidors amb mànegues blaves i llurs familiars amb l'escut del temut tribunal en el pit.

El paseig consistía principalment en recórrer temples, el matí a missa, la tarde al rosari. Al migdía es repartía sopa als pobres en els Caputxins de la Rambla.

A toc d'oració no's podía caminar pels carrers sense l'auxili d'un fanalet encès, i en les estretes i rònegues vies ciutadanes, quan no feia lluna, no hi havía altre llum que les llantietes que crema-

ven davant de les innombrables imatges de les parets dels edificis.

En dies de necessitat o de festeigs, s'enceníen teies en unes graelles, que per a aquest objecte hi havía en els llocs més concorreguts. A la plaça de Santa María encara se'n veu alguna.

De teatres no més hi havía el Principal. Tant solament se'n tolerava un de particular que hi havía en un carrer darrera de *Palacio,* en el qual en Josep Robreño hi havía representat moltes vegades.

Però aquest teatre no podía funcionar sense permís del Principal i encara en hores perdudes dels dies feiners.

L'òpera italiana començà les funcions del vespre, encara que fins passats uns quants anys no tingué gran acceptació.

Les tertulies de nit eren sols per la gent que usava cotxe o pels que teníen criat que portessin un fanal encès davant dels senyors que s'arriscaven a aventurar-se de nit pels carrers.

Després de la guerra de l'Independencia, l'il·luminació, no obstant, tingué un gros progrés. Començaren a sortir allavors uns fanals içats per un cordillet i brandant a gust del vent.

Els frares dominics cantaven el Sant Rosari i explicaven els séus misteris en les places públiques, a la claror de llanternes portades dalt d'un bastó.

Quasi totes les tardes dels dies de festa sortíen professons.

Els dies de camp, la gent celebrava aplecs i tornabodes en les ermites dels sants.

Des del dia de Cendra apareixíen moltes botigues, sobretot les dels tunyiners, amb una caricatura de la dòna dels set bacallans, dels que se'n retallava un cada diumenge en record de la setmana de peix que restava.

Les diversions teatrals estaven prohibides durant la Quaresma, Octava de Corpus i dia de Tots Sans, per pregaries, calamitats, guerra; en el darrer mes de prenys de la Reina, i la mort del soberà o de la seva muller, no's permitía res que signifiqués festes profanes, fins passats els primers mesos de dol.

En aquest ambient perdura encara el record del «Boria avall», el fusellament dels conspiradors contra l'invasió francesa, i covant en l'esperit de la ciutat l'anel que havía de engrandir-la, deslliurar-la i modernitzar-la, és com fou produit *El sarau de la Patacada.*

F. DE P. C.

QUADRE PRIMER

Sala d'una modesta barbería de l'Arrabal. Porta al fons que dóna al carrer i una altra a l'esquerra que condueix a les habitacions interiors.

JUAN

En la tienda del Barbero
nunca falta la guitarra,
por eso cuentan de un ciego
que andaba calles y plazas,
y donde oía tocar
muy sereno se encajaba,
diciendo: Señor maestro,
sírvase hacerme la barba,
y hubo vez que se metió
dentro de un corral de vacas.

(Entra Tadeo.)

TADEO

Buenas noches, señor maestro.

JUAN

Felices.

TADEO

Tres manotadas
y no más, que estoy de prisa.

(S'assenta.)

JUAN

Si la vista no me engaña,
usté es hijo de Madrid.

TADEO

Yo nunca niego mi patria;
de la calle de Toledo.

JUAN

¡Abrázame, camarada!
No te acuerdas de Juan Núñez,
hijo de la...

TADEO

Calla, calla;
de la tía Marmitona,
que murió comiendo pasas?

JUAN

La misma.

TADEO

¡Oh, caro amigo,
celebro dicha tan alta!
Vamos a beber un trago
en memoria de...

JUAN

¿Y la barba?

TADEO

¡Déjala, con mil demonios;
tiempo nos queda mañana!

JUAN

Tadeo, aguárdate un poco;
mi mujer se fué a la plaza;
ya no tardará en volver.

TADEO

¡Ola! ¿Qué? ¿Y regañara
si no te encontrase aquí?

JUAN

¿A mí? Tadeo, ¿te chanceas?
¿Regañarme una mujer?

TADEO

Escucha, y es catalana?

JUAN

Sí.

TADEO

¿Tu la entiendes?

JUAN

¡Toma!
No se me escapa palabra;
si hace lo menos quince años
que entré en Cataluña.

TADEO

Vaya,
yo no entiendo ni una jota:

se me figura cuando hablan
que oigo una jerga moruna.

JUAN

No es ninguna cosa extraña.
¿Habrá poco que llegaste?

TADEO

Sobre unas tres semanas.

JUAN

Yo hablarlo tampoco puedo...
Pero aquí llega mi Eulalia.
(Entra Eularia amb un cistell).

EULARIA

Tot va més car que'l burdell;
no's pot anar a la plaça;
el xanguet a quatre sòus,
el ceitó a tres rals, les gambes
a tretze sòus menos tres,
a pesseta les pelaies;
fins allò, l'escanya-velles,
a dèu quartos ne demanen.
Jesús! Jesús! Bacallà
i més bacallà; patates
i fesolets menjarem
des del dilluns al dissabte.

TADEO

¿Oyes tu mujer qué dice?
¿Que están las cosas baratas?

JUAN

Al contrario.

TADEO

Oh, eso es viejo;
lo propio en Madrid nos pasa.

EULARIA

Amb això, ja't dic, Joan,
no tens de fer mala cara
si't torno a dar bacallà
i demà a dinar, carbaça.

JUAN

Bien, bien; mira, ahora me voy,
que llegó este camarada...

TADEO

Servidor de usted, señora.

EULARIA

Jo li estimo; moltes gracies.

JUAN

Y vamos a renovar
nuestras antiguas batallas.

EULARIA

Ja ho entenc, a emborratxar-se
i quan tornaràs a casa
tot ho trobaràs mal fet...

Tot són *votos* i *carambas*,
i a l'últim tot ve a acabar
sobre les meves espatlles.

JUAN

Nada de eso, mona mía.

EULARIA

Sí, prou me vens amb monades
sempre que'm vols enganyar;
més quan t'agafa la rabia
tens un gènit, ai, Jesús!
no era aixís quan festejaves,
que una volta vas estar
dues hores prenent l'aigua
no més per veure'm a mi,
i ara si un minut retarda
lo que demanes, ja't poses
com un Llucifer.

JUAN

Eh, nada
sirve referir ahora
las aventuras pasadas.
Tadeo, vamos allà;
cena tú, en teniendo ganas,
que yo con cualquier friolera...

EULARIA

Després de plena la panxa,
ja ho crec.

JUAN

Bah, mujer, *abur.*

TADEO

Quede usted con Dios. *(Se'n van.)*

EULARIA

Bon viatge.
En Joan, si bé's considera,
no és dolent; és cert agafa
de tant en tant la pinyorra;
però tampoc té altra falta!
Pitjor és el d'aquí al costat
que quasi bé mai treballa,
i ella l'ha de mantenir
com un porc que està en l'estaca.
(Surt donya Matilde.)

MATILDE

Eulalia, muy buenas noches;
celebro verte tan guapa.

EULARIA

Donya Matilde, com va?
Ja la veig bona i trempada;
assenti's. An aquesta hora
i sola? Alguna n'hi passa...

MATILDE

Yo me explicaré. Esta noche
hay baile en la Patacada;

mi marido sé que va
y no me ha dicho palabra;
yo quisiera sorprenderle.

EULARIA

Ja! Hi vol anar disfreçada
i esbroncar-lo! Molt ben fet;
quedarà fet una estatua
quan se li descobrirà!
Ja, ja, ja! Quina passada! *(Riu.)*
De tant en tant ja està bé
fer-los caure en la trampa;
ells es volen divertir,
i nosaltres, com esclaves,
sempre hem d'estar treballant...

MATILDE

Con que, ahorrándonos palabras,
vengo, Eulalia, a que me prestes
un vestido.

EULARIA

De més gana
li deixaré, que vostè
el durà; i arracades?

MATILDE

También.

EULARIA

Veurà que li estaràn guapes.
Vol les faldilles vermelles

o les d'indiana de França?
Si vol les de minyonetes,
al cap d'avall hi ha una taca;
però, bah, de nit no's veu.

MATILDE

Lo que tú quieras, muchacha.

EULARIA

Vol el mocador xinesc?
No; aquell de floretes blaves
amb el gipó negre hi treu!
I el de color d'esmeragda?
Mortifiqui's una mica;
no s'haurà d'esperar gaire,
i veurà que li duré
tot lo millor de la caixa. *(Se'n va.)*

MATILDE

¡Qué muchacha tan sencilla!
Desde que sirvió en mi casa,
nos cobró tanta afición,
que la pobre me entregara
lo poco o mucho que tiene
sin la menor repugnancia.
Voy a emprender una cosa
que será un poco arriesgada;
puede ser que mi marido
lo tome por la contraria
y le haga yo un disfavor
pensando hacerle una gracia.

¡Ay, maridos, ay, maridos,
los que sois de mala raza,
merecerías... no lo digo
porque ya vuelve la Eulalia.
(Entra Eularia, portant els objectes esmentats.)

EULARIA

Donya Matilde, aquí ho té.
Ni la princesa d'Irlanda
anirà tant ben composta;
també hi ha pinta girada...
si li agrada amb un llautó...
però no s'estilen gaire.
Vostè mateixa, aquí ho té.

MATILDE

Vaya, chica, muchas gracias.

EULARIA

Ai, senyora, de no res;
això és una patarata.
Vol que l'acompanyi?

MATILDE

No;
no está lejos mi casa.
Adiós. *(Se'n va.)*

EULARIA

Que ho passi bé;
guardi's d'una encepegada.

Quina senyora tant bona!
No és com moltes estufades,
que sempre estàn reganyant
a les pobretes criades
i en tant els Goigs de Sant Prim
els fan cantar. *(Entra la Gracia.)*

GRACIA

Ola, Eularia!

EULARIA

Gracia, què portes de nou?

GRACIA

Que anem a la Patacada
amb l'Esteve, en Matallops,
en Pipeta i en Fogaina.
Volem esbroncar al Nero,
que hi anirà amb la Pelada:
sabs que hem de fer uua bulla
que se'n parlarà... Tu, Eularia,
que no hi podràs venir?

EULARIA

Jo, filleta, a casa, a casa;
el cor prou se me n'hi va,
quan sento passar les màscares,
però, què hi farem! Al llit!
Al meu home no li agraden
aquelles bulles, i diu
que allí dins el diable hi balla;
però ell se'n va a la taverna...

GRACIA

Anirà a fer obres santes?
Al diantre aqueixos homes
que's diverteixen i es xalen
i tenen a les mullers
com un aucell a la gabia!...
Per' mi, es pensen que aquest món
no és més que per' ells, caramba!
Si en Feliu, en sent casat,
no's porta lo mateix que ara,
em sembla que li diré
que és un brètol, un canalla!

EULARIA

Ja se't giraràn els daus,
filla meva, en sent casada;
ara tot són flors i violes;
després vindràn les maranyes.
Els homes són com els gats
amb les ungles amagades;
però si els enfaden gens,
pòtdiques, com esgarrapen!

GRACIA

En Feliu és bon minyó...

EULARIA

Com el borni d'Igualada,
que deia si era pecat
el robar les butifarres!

GRACIA

Eularia, fes-hi un esforç:
un parell de contradances
i després ja tornarem!

EULARIA

Si a mi les cames ja'm ballen;
però en Joan, en Joan,
té un gènit com una bala!

GRACIA

I que no'l sabs enganyar?
Digue-li que jo estic mala
i que tu m'has de vetllar.

EULARIA

Ja ho pots dir; ja'n fas la cara:
sembles un soldat flamenc...
Mira la que m'he pensada:
ell vindrà mig borratxot
o amb la testa iluminada.
Quan ve un poquet carregat,
dorm que encàra que li caigui
la casa sobre, no tinguis
por que's desperti...

GRACIA

Burranga,
si tens una proporció
que t'ha vingut ni pintada!
El deixes an ell al llit
i vens a ballar la valsa...

EULARIA

Ara hi caic, pobre de mi!
si no tinc les arracades...

GRACIA

Ves-hi sense; què hi vol dir?

EULARIA

Semblaría una escuada!

GRACIA

Per això no has de venir?...
Posa't les de ma germana.

EULARIA

Sí, que ja semblen les meves...
Escolta, i si per desgracia
en Joan no ve borratxo?

GRACIA

Filla, ara sí que m'atrapes...
Fes-li veure que ho està!

EULARIA

Ara ve! *(Entra en Juan.)*

JUAN

Qué tal, Eulalia?
Volví pronto, no es verdad?

EULARIA

Ai, Gracia, què clar que parla!

JUAN

¿Qué tienes? ¿No me respondes?
¡Parece estás enfadada!
¡Buenas noches, vecinita!...
(Ap.) ¡Han perdido la palabra!

EULARIA

No t'hem dit bona nit, Joan?

JUAN

¡Si lo oí, muerto me caiga!

EULARIA

Bah, bah, ja vens mig pitof?

JUAN

Pues a fe, Eulalia, te engañas:
un porrón entre los dos
nos bebimos, que en substancia...

GRACIA

Vostè serà el mort de fam!
A qui li diu perdularia?

JUAN

Vecina, ¿qué dice usted?
¿Quién al respeto le falta?

EULARIA

Joan, Joanet, ves-te'n, ves a jeure;
per què a la dòna maltractes?
aquest vici maleit...

JUAN

Y tú, loca, ahora, ¿qué ensartas?

EULARIA

Ja m'ho he pensat: Jesús!
Valdría més ser enterrada
que no sufrir aquest home
tant...

JUAN

¡Por vida del rey Wamba!
¡Qué va que me emborraché!
Pues no... esta vez jurara
que estoy sereno... Pero
jamás el que se emborracha
piensa que ha perdido el juicio...
Mujer... Me parece que habla
y no la oigo... Mira, chica,
deja ya papirotadas...
Quieres?...

GRACIA

Si em torna a tocar,
li vento una plantofada!

JUAN

Señora, si hay de mí a usted
cuatro leguas de distancia.

GRACIA

Vostè tingui les mans quietes,
que li serà més ganancia...

JUAN

Paciencia... *(A Eular.)* Me haces el favor
de un vaso de agua, muchacha?

EULARIA

Aquí els tens. *(Li dóna unes sabates.)*

JUAN

¡Voto a mi abuela!
¡Ya la paciencia me falta!
¿Me das los zapatos viejos
y te pido un vaso de agua?

EULARIA

Bah, bah! Ves-te'n a dormir,
que forta l'has agafada!

JUAN

No hay duda, no me libré,
y eso que bebí con tasa!
La cogí de medio a medio...
¡Señoras, hasta mañana! *(Se'n va.)*

EULARIA

Ja m'ha cregut: dormirà
lo mateix que un sac de palla!

GRACIA

Si som capaces les dònes
d'enganyar al dimoni!

EULARIA

Vaja,
que ha sigut un cas de bulla!

GRACIA

Jo quasibé tremolava
quan el veia tant serè.

EULALIA

Ja ho crec: jo tremolo encara...
Vaig a mirar-lo si dorm,
tot buscant unes sabates.
(Se'n va de puntetes.)

GRACIA

Ai, com ens divertirem!
Ja'm sembla qne'l temps em passa!
Si en sent a les Carnestoltes,
m'apar que dintre les cames
m'hi han tirat argent viu,
que per elles soles ballen;
i en això no soc jo sola,
que altres i altres m'acompanyen.
(Entra Eularia.)

EULALIA

Dorm lo mateix que un tió.
Sempre que la turca agafa,
al llit se tira vestit,
i lo mateix ha fet ara.

GRACIA

Anem-se'n, doncs, a sarau!

EULALIA

Anem, i visca la Gracia! *(Se'n van.)*
(Entra en Juan.)

JUAN

Eulalia... ¿Te has olvidado
de cerrar hoy la ventana?
Eulalia... Pero, mujer,
que seas tan descuidada...
¡Calle! ¿No está? Me he quedado
lo mismo que una estatua.
Ya comprendo ahora el motivo
de la borrachera falsa...
He aquí las pantomimas,
los gritos y manotadas...
¡Ah, infiel mujer... cual son todas,
no hay que singularizarlas!
Estoy hecho un Belcebú,
un leopardo de Icaria...
En el pecho tengo un...
un... no sé como se llama;
una cosa que me roe,

un escozor que me abrasa.
¡Tu me has faltado, mujer!
¡Tu me abandonas, Eulalia!
¡Tu que eras de la inocencia
el non plus, la flor y nata!
Pero, prudencia y valor:
vamos corriendo a buscarla.
¡Vea el mundo que un barbero
también es hombre de fama!
¡Donde la encuentre, no hay más,
la paso de una estocada!
Pero la dificultad
estará dónde encontrarla...

(Cridoria i música llunyana.)

¿Qué oigo?... ¡Ya doy en ello!
¡Se me fué a la Patacada!
Pues, Juan, ¡a vengar tu honor!
Si está la puerta cerrada,
atropella inconvenientes,
saltando por la ventana. *(Se'n va.)*

TELÓ

QUADRE SEGÓN

Sala de ball de La Patacada. Música. Surten totes les disfreces possibles i, amb elles, DON LUIS, DON CARLOS, BRINSA, BATALLA i BASTONER.

DON LUIS

No hay duda, amigo Don Carlos,
que es función muy divertida:
la variedad, tantos dichos,
y, sobre todo, las chicas,
le hacen a un hombre olvidar
tétricas melancolías.

CARLOS

Lo que me pasma, Don Luis,
que entre la bulla, la risa,
las máscaras y las danzas,
jamás se promuevan riñas.

DON LUIS

Es carácter catalán:
gente alegre y divertida,
laboriosa, pero siempre
de pendencias enemiga.

(Entra Donya Matilde, disfreçada de catalana.)

MATILDE

De dar vueltas, la cabeza
la tengo medio aturdida.
¿Cuánto va que me engañó
con el chisme Margarita?
Pero no, le veo allí...
El corazón me palpita.
Voy a pasar por delante
de él muy tiesa.

DON LUIS

¡Guapa chica!

CARLOS

¿No reparas, Don Luis,
con qué atención nos mira?

DON LUIS

¿Sabes, Carlos, que aquí un hombre
un tanto débil peligra?

CARLOS

¿Por qué lo dices?

DON LUIS

¿Por qué?
¿No reparas estas ninfas,
que aunque uno sea de mármol
le ablandan como un almíbar?

CARLOS

¡Pues no! La que se ha parado
no tiene traza de esquiva.

DON LUIS

¿Vamos a pasar el rato,
diciéndole tonterías?

CARLOS

Por mí, lo que quieras, Luis.
(Se n'hi van.)

DON LUIS *a Matilde*

Oiga usted, catalanita:
¿entiende usté el castellano?

MATILDE

¡Si mi majo es de Sevilla!

DON LUIS

Paisano mío, señora.
¿Conque, por razón precisa,
usted lo entiende y lo habla?

MATILDE

Sí, señor.

DON LUIS

Dime, alma mía:
¿Cómo te ha dejado sola
el dueño por quien suspiras?

MATILDE

Él gusta de divertirse;
mas con personas distintas.

DON LUIS

¿Y tú le vuelves la paga
buscando otra compañía?

MATILDE

Yo sólo le busco a usted,
que las potencias me hechiza.

DON LUIS

Carlitos, vamos de aquí,
que esto va por línea oblicua.

MATILDE

No tema usted, que no soy
aventurera.

DON LUIS

¡Pero, hija!
Yo no sé lo que me pasa...
Enséñame la carita.

MATILDE

Ya la verá usté a su tiempo.

DON LUIS

Gustas de alguna cosita
del café?

MATILDE

Lo que usted quiera.

DON LUIS

Pues vamos allá, alma mía.
¡Don Carlos, murió este moro!

MATILDE

Oiga usté, ¿y no resucita?

DON LUIS

Vamos a tomar refrescos.

MATILDE

Sí, que el calor mortifica.

DON LUIS

¿Gustas del brazo, muchacha?

MATILDE

Sí, señor; si ahora se estila.
(Se'n van. Després entren Eularia, Gracia, Feliu i demés disfreces.)

FELIU

La germana den Barrina
m'ha pres per el séu cunyat.

EULARIA

I com s'ha enfadat, la ximple!
No ha tingut gens de corretja!

GRACIA

Mira en Batalla i en Brinsa.

EULARIA

Els vaig a esbroncar!

GRACIA

Ben fet:
parla'ls de la Serafina!

EULARIA

Ei, Batalla, vina aquí!

BATALLA

Què vols, màscara?

EULARIA

Més digues:
Quant temps ha que no has parlat
amb la Reina de les pinyes?

BATALLA

No t'entenc.

EULARIA

Com fas el tonto,
per' anâ 'ls vaixells... La Groguinya,
aquella que vèn pinyons
davant de Santa María!

BATALLA

No sé de qui em parles.

EULARIA

Ja!
Molt bé que la coneixíes
quan te va brodâ els elàstics
i et va regalâ una armilla...
Mira, ja t'has tornat roig!

BATALLA

Ja't conec : ets la Francisca
del carrer de l'Hospital!

EULARIA

Menja palla!

BRINSA

Si és la Rita
de les voltes dels Encants...

EULARIA

Escolta, escolta, tu, Brinsa :
Ja has pagat el mocador
que vas pendre en la botiga
del senyor Jaume Fonoll?

BRINSA

Jo?

EULARIA

Sí, tu, home! Què'm mires?
Sembla que t'has tornat tonto
o que't parlen de la Xina!
Vull dir aquell mocador
que vas dar a la pubilla
de câ'n sense nas, perquè
creies que t'hi casaríes!
Que anaves errat de comptes!
Ai, fill meu, no són les figues
d'aquest panê! Altres aucells
té al cap! I com mantindríes
aquell vestit agafat,
els cargols i mantellines
amb un pam de brodadura?

BRINSA

Ja caic qui ets : la Magina
de l'oncle mestre de cases;
amb el color dels cabells
t'he conegut: què emboliques?
Més valdría que callessis:
recorda't de la partida
que't feu aquell artiller,
al mig de la Boquería,
que't feu tornar el vano.

EULARIA

A mi! Ai, tonto! Prou somníes!

BRINSA

Sí, sí; perquè enraonaves
amb en «Cames de branilla»
i te vas prometre amb ell...

EULARIA

Anem, a Déu... Ho endevines
lo mateix que ara fa sol.

BRINSA

Mira, ja estàs aturdida!
Ja has acabat les paraules!

EULARIA

Però, home, si em fas riure!
I si et trec tots els pedacets,
veuràs que a l'instant t'enfiles!

BRINSA

Bé, què'm diràs?

EULARIA

Friolera,
mestre Pere! No't recordes
quan festejaves la Quima?

BRINSA

Ja sé lo que vas a dir:
i mira què t'emboliques,
perquè t'ho faré provar!

EULARIA

Heu, jo tinc la llengua limpia,
i tot lo que dic aquí,
davant del Rei ho diría...
Sí, que la vas convidar
an ella i a sa padrina
a beure aigua i anís
un dia en la Satalía,
i per no tenir un ral,
vergonya me'n donaría,
et van fer deixar la gorra!

BRINSA

Embustera maleida!
Mira, si fossis un home,
d'altre modo t'ho diría!

EULARIA

Apa, ja t'has enfadat!
Anem cap a dins, veïna?

GRACIA

Sí, sí; deixem-los estar,
perquè sembla que s'enfilen.
(Entra en Juan, tot mirant-se les dònes.)

JUAN

Todas me parecen ella;
ya en la puerta tuve riña
porque a una que en el aire

a Eulalia se parecía
le hice quitar la máscara...
Pero, calla... astucia mía,
apurar todo el ingenio...
Iré siguiendo las filas
de las contradanzas, corros,
mujeres sueltas, cuadrillas,
y a todas las llamaré:
«Eulalia»; si, inadvertida,
vuelve la cabeza, ella es. *(A Brinsa:)*
¡Eulalia!

BRINSA

Que té la pinya?
No veu que soc home com ell?

JUAN

¡Qué sé yo! ¿Y no podría
haberse vestido de hombre?

BRINSA

I que no veu les patilles?

JUAN

Vamos, perdóneme usted.

BRINSA

Sí, de bon humor em *pilla*...

JUAN

No, pues si usted viera el mío...

BRINSA

Bah, vagi i no m'entretingui.

JUAN

¡Eulalia! No, que esta es baja.
Esta otra que es más altita:
¿Eulalia?

EULARIA *apart*

Ai, és en Juan,
valga'm santa Marguerida!

JUAN

No hay más, o yo doy con ella
o me cuelgo de una viga.... *(Se'n va.)*

EULARIA

Gracia, tot corrent, tot corrent,
a buscar les mantellines
i a casa, per amor de Déu!

GRACIA

Sí, Eularia, no t'entretinguis,
antes que no hi vagi ell. *(Se'n van.)*
(Entren Luis, Carlos i Matilde.)

LUIS

¿Conque usted, niña, se obstina
en no descubrir su rostro?
¿Tanta desgracia es la mía

que no puedo disfrutar
de esa lumbre peregrina?

MATILDE

Y si acaso la parienta
os viese en mi compañía,
¿no alborotaría el baile?

DON LUIS

Olvide usté esa pamplina:
mi esposa ya habrá tres horas
que al sueño se halla rendida.

MATILDE

Y ¿por qué, si usted la aprecia,
no procura divertirla?

DON LUIS

Gusta de la soledad;
es de bromas enemiga.

MATILDE

Pues yo sé muy al contrario:
sé que a los bailes se inclina,
y sé más!

DON LUIS

¿Qué, qué? ¿Qué sabes?

MATILDE

¡Que está aquí dentro!

DON LUIS

¡Deliras!
No es posible que Matilde...

MATILDE

Esa es una niñería;
otras cosas sé peores.

DON LUIS

Dilas, pues.

MATILDE

Te enfadarías.

DON LUIS

Yo te prometo que no.

MATILDE

Pues sé que, amante y rendida,
requebrando está a un señor.

DON LUIS

¡Mientes, mujer fementida!
Es mi esposa más honrada...

MATILDE

Pues con su honra en las costillas,
sé que ha bebido con él
y que le ha dicho cariños
y que le cogió la mano...
De eso os daré pruebas fijas.

DON LUIS

¿Qué pruebas me has de dar tú?

MATILDE

Os presentaré a ella misma.

DON LUIS

¿Dónde está?

MATILDE

Miradla aquí.
(Se treu la careta.)

DON LUIS

¡Matilde, esposa querida!
¡Qué travesura!...

MATILDE

Perdona,
amado esposo.

CARLOS

¡Qué risa!
Vos le habéis de perdonar
el cortejaros en cifra.

DON LUIS

Era sólo un pasatiempo.

MATILDE

¡Y qué bien te lo fingías!
Parecían verdaderas
tantas expresiones finas.

(Entra en Juan.)

JUAN

Malditos sean mil veces
el baile, la algarabía,
las trompas, el contrabajo,
las flautas, las chirimías,
los músicos, las arañas
y los que bailan y miran,
pues no encuentro a mi mujer!
Pero, calle: ¿Qué he mirado?
Su jubón, las sayas mismas,

(Examinant a Matilde.)

los pendientes... el pañuelo...
que en dote le regaló
doña Lorenza, su tía...
Ésta es, ¡voto a mi sayo!
¡Santa Pascuala! ¡Cogila!
¿Y el perillán con quien habla?...
Con qué atención se la mira...
Voy a cogerla de un brazo;
pero no, Juan; escudriña
y dilata bien las orejas
para escuchar su perfidia.

DON LUIS

Sabiendo lo que te adoro...

JUAN

¡Ay, Santa Úrsula me asista!

MATILDE

El amor me dió valor
para ser tan atrevida,
porque sólo a tu lado
halla descanso mi vida.

JUAN

¡Venga un lancero polaco
a traspasarme la crisma!
Maridos de conveniencias:
¡venid una comitiva
a fortalecer un hombre
que de tan celoso espira!

DON LUIS

Vamos a bailar un rato
celebrando nuestra dicha.

JUAN

Eso no; ¡voto a mi abuela!
(Agafa a Matilde.)
Antes perderé mil vidas.

MATILDE

¿Qué quiere de mí ese hombre?

JUAN

¡Qué quiero, vil fementida!
Que al instante, en el momento
marchemos.

DON LUIS

Usted delira.

JUAN

El que delira es usted.
Es mi esposa, a quien bien cara
le ha de costar la salida.

DON LUIS

¿Con que es su esposa, eh?

JUAN

Sí, señor, por mi desdicha.

DON LUIS

¿Desdicha? Amigo, no hay tal;
yo la encuentro muy amable.

JUAN

Pues lo que a usted le complace
es lo que a mi más me irrita.

DON LUIS

¿Y en qué pudo ofenderle
esta hermosísima ninfa?

JUAN

¡Me ofende en lo que me sé!
Vamos a casa, atrevida.

CARLOS

¿Y por esta niñería
os ofendisteis, amigo?
Eso es querer oprimirla;
dejadla que se divierta!

JUAN

¡Mil gracias! No necesita
la complacencia de usted;
ya sabré yo divertirla.

MATILDE

¿Para qué tanta violencia?
(Es treu la careta.)

JUAN

¡Santa Polonia me asista!
Qué va que me vuelvo loco
o me da una alferecía...

CARLOS

Barbero, no baila usted?

JUAN

Paseándote la barriga
a ti y a cuantos asisten

a esta fiesta maldita,
¡bailara de buena gana!
Voime, porque me tiritan
los dientes, y si no me largo,
cometo una tropelía. *(Se'n va.)*

BASTONER

¡Contradanza de tres partes.

DON LUIS

¡A bailar!

CARLOS

La broma siga.

(Toquen contradança i ballen.)

TELÓ

QUADRE TERCER

La mateixa decoració del quadre primer. Apareix Eularia, vestida com al començament, asseguda en una cadira, a la llum, tot fent randes al coixí.

EULARIA

Molt tarda!... D'una en una
les anirà examinant,
i quan me trobi aquí sola,
què fret, pobre, es quedarà!
L' he feta massa grossa,
però ara que som al mar,
hem d'aguantar la marea;
veurem lo que sortirà! *(Truquen.)*
Ja és aquí! Qui hi ha?

JUAN

Abre, Eulalia.

EULARIA

Digues, digues, t'ha passat
o encara vens el mateix?

JUAN

Yo creo que mucho más...
Dime, mujer, no te fuiste?

EULARIA

Sí, he anat aquí al costat
a buscar oli i dinades
per a coure el bacallà.

JUAN

Pues yo me figuré... Vaya,
no te lo puedo explicar.
Si supieras cuantas cosas...

EULARIA

Sí, hauràs fet mil disbarats,
i jo, pobre de mi, soleta,
tota la nit treballant.

JUAN

Te confieso, prenda mía,
que me puedes regañar:
soy una mala cabeza,
soy un tunante, un truan,
y tu la mujer más buena
que ha habido, hay y habrá.

EULARIA, *apart*

Si sabíes la passada
no m'alabaríes tant!

JUAN

Prometo dejar las bromas;
el vino sólo probar

en mi casa, mas con regla; *(Truquen.)*
pero llaman; ¿quién será?

EULARIA

Qui hi ha?

UN NOI

Obri, si és servida.

EULARIA

Un noi? An a què vindrà? *(Obra.)*

UN NOI

Diu la mare que a les
arracades que ha tornat
hi falta una pedra bona
i que l'haurà de pagar.

EULARIA

Jo? I quines arracades?

UN NOI

Ai, ai! Les que li ha deixat
per anâ a la Patacada!

EULARIA

A mi?

UN NOI

A vostè, caram!
No's recorda, quan a casa

s'ha vingut a disfreçar?
Desprès ha tornat corrent
i la roba s'ha llevat?

JUAN

Ay zorongo... zoronguillo!...
Señora Eulalia, ¿qué tal?
La que ha pasado la noche
trabajando sin cesar...

EULARIA

És veritat, Joan meu;
et confesso que he faltat;
però tot ha sigut broma.

JUAN

¡Y qué broma tan fatal,
que por poco pierdo el juicio!

EULARIA

La veïna m'ha enganyat.

JUAN

No, hija mía; no cuela;
me hiciste desesperar;
me trataste de borracho,
teniendo el juicio cabal;
te escapaste de mi casa,
burlando mi autoridad;
me trataron como un loco
en aquel baile infernal;

¿y tamañas picardías
sin castigo han de quedar?
No; ¡mañana sabrá el mundo
quién es el barbero Juan!

EULARIA

Per Déu, Joan meu, no ho facis!

JUAN

Nulla est redentio; ya está
decretada la sentencia.

EULARIA

Doncs jo me'n vaig a plorar!

JUAN

¡Y yo me voy a dormir!
Maridos, escarmentad;
¡alerta con las mujeres!
Sus acciones observad,
porque si esto hacen las buenas,
digo, ¿las malas qué harán?

TELÓ

Preu: una pesseta